

3. OECD. OECD Science, Technology and Innovation Outlook 2025: Driving Change in a Shifting Landscape. Paris : OECD Publishing, 2025. DOI: <https://doi.org/10.1787/5fe57b90-en>.

4. Мажара Г. А., Кориштенська Ю. Я. Генеза адаптивності економічної поведінки підприємств в умовах Індустрій 1.0–8.0. Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут». 2025. № 33. С. 222–228. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.33.2025.335920>.

5. Кориштенська Ю. Я. Адаптивні моделі економічної поведінки підприємств в умовах Індустрії 4.0. Моделювання та прогнозування економічних процесів. 2024. С. 168–173. URL: <https://mpeproc.fmm.kpi.ua/article/view/334362>.

6. OECD, European Union, EC-JRC. Handbook on Constructing Composite Indicators: Methodology and User Guide. Paris: OECD Publishing, 2008. DOI: <https://doi.org/10.1787/9789264043466-en>.

Андрій Котенок

канд.екон.наук, доцент

Діана Янкова

здобувач вищої освіти

*Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

Київ, Україна

МАКРОСТРЕС-ТЕСТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕКОНОМІЧНОЇ АНАЛІТИКИ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ

В умовах макроекономічної нестабільності кредитна діяльність банків потребує не лише ретроспективного аналізу, а й прогнозного оцінювання ризиків, що виникають унаслідок погіршення економічної кон'юнктури. Для банківського сектору України ця проблема є особливо актуальною, оскільки у 2013-2025 рр. кредитний ринок функціонував під впливом валютно-фінансової кризи 2014-2015 рр., пандемічного шоку 2020 р. та повномасштабної війни 2022 р. [4; 5]. За таких умов зростає значення економічної аналітики, здатної оцінювати потенційний вплив шоків на кредитний портфель і формувати управлінську реакцію [3; 7].

Макрострес-тестування доцільно розглядати як аналітичну процедуру моделювання наслідків несприятливих макроекономічних сценаріїв для обсягів кредитування, платоспроможності позичальників, якості кредитного портфеля, рівня проблемної заборгованості та потреби у резервах [4; 7]. Його перевага полягає у прогностичному характері: банк отримує змогу оцінити, як кредитна діяльність може змінитися у разі посилення валютного, процентного, інфляційного або економічного шоку [1; 2; 7].

Метою дослідження є обґрунтування можливостей використання макрострес-тестування як інструменту економічної аналітики кредитної

діяльності банків. Емпіричну основу становлять квартальні дані за 2013-2025 рр. щодо корпоративного кредитування, ВВП, індексу споживчих цін, облікової ставки НБУ та валютного курсу гривні [5; 6]. Макроекономічний шок трактується як суттєве погіршення одного або кількох індикаторів, що змінює умови кредитування та підвищує ризиковість позичальників.

Логіка макрострес-тестування включає: ідентифікацію ключових шоків; добір індикаторів; формування базового, помірно негативного та стресового сценаріїв; оцінювання впливу на кредитний портфель; визначення додаткової потреби у резервах; формування рішень щодо кредитних лімітів, вимог до позичальників і процедур моніторингу [4; 7] (табл. 1).

Таблиця 1 – Сценарна матриця макрострес-тестування кредитної діяльності банку

Сценарій	Макроекономічні припущення	Очікуваний вплив на кредитну діяльність	Потенційна управлінська реакція банку
Базовий	Помірне зростання ВВП, контрольована інфляція, відносно стабільний валютний курс, поступове зниження облікової ставки	Відновлення кредитної активності, стабілізація якості портфеля, помірна потреба у резервах	Поступове розширення кредитування, підтримання стандартних лімітів, регулярний моніторинг ризиків
Помірно негативний	Уповільнення ВВП, прискорення інфляції, помірна девальвація, збереження високої облікової ставки	Зниження попиту на кредити, погіршення платоспроможності частини позичальників, зростання кредитного ризику	Перегляд галузевих і валютних лімітів, посилення моніторингу, коригування ризик-параметрів
Стресовий	Економічний спад, різка девальвація, інфляційний сплеск, суттєве підвищення процентних ставок	Скорочення кредитування, зростання NPL, збільшення потреби у резервах, погіршення якості кредитного портфеля	Обмеження нових видач, підвищення вимог до позичальників, реструктуризація проблемних кредитів, формування додаткових резервів

Джерело: складено автором на основі [3; 4; 7].

Для прикладної формалізації макрострес-тестування доцільно використовувати модель очікуваних кредитних втрат:

$$ECL = EAD \times PD \times LGD, \quad (1)$$

де ECL – очікувані кредитні втрати; EAD – експозиція під ризиком; PD – ймовірність дефолту позичальників; LGD – рівень втрат у разі дефолту [4; 7].

У межах дослідження *EAD* наближено визначено як обсяг кредитів корпоративному сектору. За емпіричними даними, у IV кварталі 2025 р. обсяг корпоративного кредитування становив 775 865 млн грн [5]. Через обмежений доступ до внутрішньобанківських параметрів *PD* і *LGD* використано спрощений сценарний підхід: за погіршення макроекономічних умов зростає ймовірність дефолту, а за зниження ліквідності застави або погіршення фінансового стану боржників - рівень втрат у разі дефолту [3; 4; 7]. (табл. 2).

Таблиця 2 – Сценарна оцінка очікуваних кредитних втрат корпоративного портфеля

Сценарій	EAD, млн грн	PD	LGD	ECL, млн грн	Відхилення від базового сценарію, млн грн
Базовий	775 865	8 %	35 %	21 724,2	–
Помірно негативний	775 865	12 %	40 %	37 241,5	+15 517,3
Стресовий	775 865	15 %	45 %	52 370,9	+30 646,7

Джерело: розраховано автором на основі [5] та сценарних припущень щодо PD і LGD, сформованих з урахуванням підходів [4; 7].

Результати показують, що за базового сценарію очікувані кредитні втрати корпоративного портфеля становлять 21,7 млрд грн. За помірно негативного сценарію вони зростають до 37,2 млрд грн, а додаткова потреба у покритті потенційних втрат становить 15,5 млрд грн. За стресового сценарію очікувані втрати досягають 52,4 млрд грн, що на 30,6 млрд грн перевищує базовий рівень.

Аналітичне значення розрахунків полягає в тому, що навіть за незмінного обсягу портфеля погіршення *PD* та *LGD* істотно збільшує потенційні втрати банківського сектору. Це підтверджує доцільність використання макрострес-тестування для визначення потреби у резервах, перегляду кредитних лімітів, посилення моніторингу ризикових позичальників і коригування кредитної політики [4; 7].

Особливої уваги потребують валютний і процентний канали: зміна монетарних умов впливає на кредитування через вартість ресурсів, фінансовий стан позичальників і схильність банків до ризику [1; 2; 4; 5].

Практична цінність моделі полягає у трансформації макроекономічних сценаріїв у конкретні управлінські орієнтири: обсяг потенційних втрат, потребу у резервах, параметри кредитних лімітів і вимоги до моніторингу позичальників. Водночас модель має обмеження: вона побудована на агрегованих даних, а *PD* і *LGD* задані сценарно, тому результати слід інтерпретувати як спрощену прикладну оцінку потенційних втрат [4; 7].

Отже, макрострес-тестування є інструментом економічної аналітики, що поєднує ретроспективний аналіз шоків із прогностичним оцінюванням їх наслідків для кредитного портфеля. Його використання дає змогу адаптувати кредитну

політику, переглядати ліміти, резерви та ризик-параметри, підвищуючи стійкість банків в умовах невизначеності [1; 2; 4].

Література

1. Bernanke B. S., Gertler M. Inside the Black Box: The Credit Channel of Monetary Policy Transmission. *Journal of Economic Perspectives*. 1995. Vol. 9, No. 4. P. 27–48.
2. Mishkin F. S. *The Economics of Money, Banking, and Financial Markets*. 13th ed. Pearson, 2022.
3. International Monetary Fund. *Global Financial Stability Report: The Last Mile – Financial Vulnerabilities and Risks*. Washington, DC : IMF, 2024.
4. National Bank of Ukraine. *Financial Stability Report*. June 2025. Kyiv : NBU, 2025.
5. Національний банк України. Статистика фінансового сектору. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>
6. Державна служба статистики України. Статистична інформація. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Basel Committee on Banking Supervision. *Principles for sound stress testing practices and supervision*. Basel : Bank for International Settlements, 2009.

Ольга Крентовська

канд.наук з держ.упр.

Інститут демографії та досліджень
якості життя імені Михайла Птухи

Київ, Україна

МІНІМАЛЬНА ЗАРОБІТНА ПЛАТА ЯК МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ ІНДИКАТОР: ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ТА ПЛАНУВАННЯ

Проблематика мінімальної заробітної плати в Україні виходить за межі суто соціального питання і постає як макроекономічний індикатор, що визначає рівень доходів населення, формує податкову базу та впливає на конкурентоспроможність економіки. В умовах інтеграції України до Європейського Союзу актуальність перегляду методології визначення мінімальної заробітної плати значно посилюється.

З макроекономічної перспективи мінімальна заробітна плата (МЗП) виконує регулюючу, фіскальну та стимулюючу функції. Її регулююча роль полягає у впливі на структуру ринку праці та процеси формалізації зайнятості, проте в українській практиці ця функція залишається недооціненою. Фіскальна функція проявляється через формування податкової бази та надходжень до фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, що напряму визначає бюджетну стійкість. Стимулююча функція створює тиск на бізнес щодо